

מרכז ישיבות בני עקיבא בישראל ע"ר

הרב יצחק בלאו

"המכוננית המגויסת"

"מציל עצמו בממון חברו", לעומת "מלך פורץ לו דרך"

(בבא קמא ס ע"ב)

הקדמה

לפני מספר שנים פגשתי חבר טוב שסיפר לי את הסיפור הבא: "לרגל התרחבות המשפחה קניתי רכב מסחרי בעל מספר מקומות גדול. לאחר שבועות מספר קיבלתי מכתב משלטונות הצבא בו נאמר לי כי בשעת חרום הצבא שומר לעצמו את הזכות להשתמש ברכבי. מיד נזכרתי במערכון של הגשש "המכוננית המגויסת" וחלחלה אחזתני. מיהרתי לבסיס בו אמור הרכב "להתיצב" בשעת חרום ונסיתי להסביר לפקידה כי זהו רכבי היחיד ומה אעשה אם ח"ו יהרס בידי חיילים לא אחראיים שינהגו בו. "אל תדאגי", ניסתה להרגיע אותי החיילת, "אם ינזק רכבך תקבל פיצוי מלא בעבור הנוק"ם". דבריה לא הרגיעו את חברי הנסער. ואילו אני חשבתי לעצמי מה היה קורה לו האיש מהמערכון של הגשש (היה מנוע?) היה תובע את שלטונות הצבא בבית דין רבני, ובכלל מהי עמדת ההלכה בנושא זה? לשאלה זו השלכות נוספות לדוגמא: האם מותר לצבא/ממשלה להפקיע שטחים עבור סלילת כבישים וכד"? והאם בכלל ישנה חובת פיצוי מצד השלטונות למי שנפגע עקב הלאמת רכושו?
(הערה: בגוף המאמר ישובצו הערות דידקטיות בסוגריים עגולים ובכתב קטן יותר)

הצגת הסוגיה:

אחת הסוגיות העוסקות בנידון דידן היא מבבא קמא דף ס ע"ב:

ויתאווה דוד ויאמר מי ישקני מים מבור בית לחם אשר בשער, ויבקעו שלשת הגבורים במחנה פלשתים וישאבו מים מבור בית לחם אשר בשער [וגוי'] (שמואל ב' כ"ג).

מאי קא מיבעיא ליה?

אמר רבא אמר ר'נ: טמון באש קמיבעיא ליה, אי כר' יהודה אי כרבנן, ופשטו ליה מאי דפשטו ליה.

רב הונא אמר: גדישים דשעורים דישראל הוו דהוו מטמרי פלשתים בהו,

וקא מיבעיא ליה: מהו להציל עצמו בממון חברו?

שלחו ליה: אסור להציל עצמו בממון חברו, אבל אתה מלך אתה, [ומלך] פורץ לעשות לו דרך ואין מוחץ בידו.

ורבנן, ואיתימא רבה בר מרי אמרו: גדישים דשעורין דישראל הוו וגדישין דעדשים

דפלשתים,

מרכז ישיבות בני עקיבא בישראל ע"ר